

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
А288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV
А288 Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.
ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

5. Guidelines on Videoconferencing in Judicial Proceedings. European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ). *Strasbourg : Council of Europe*, 2021. 28 p. URL: <https://rm.coe.int/cepej-2021-4-guidelines-videoconference-en/1680a2c2f4>
6. Romanin M. Practicing Ethically in Virtual Environments and the Rise of Remote Proceedings in a Post COVID-19 Era. *The Georgetown Journal of Legal Ethics*. 2024. Vol. 37, No. 3. P. 813–828. URL: <https://www.law.georgetown.edu/legal-ethics-journal/wp-content/uploads/sites/24/2024/03/GT-GJLE230041.pdf>
7. Облетов А. Кібербезпека в роботі адвоката: поради щодо захисту. *Higher School of Advocacy*. 2024. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/kiberbezpeka-v-roboti-advokata-poradi-shhodo-zaxistu>.

Науковий керівник: доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії в галузі права, доцент *Синицин Павло Миколайович*

Ковальова А. Є.

студентка 4-го курсу бакалаврського рівня

Навчально-наукового інституту права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРОФЕСІЙНІ ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ АДВОКАТА: ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

З огляду на трансформацію сучасних суспільних реалій, постає об'єктивна необхідність у належному забезпеченні правового статусу адвоката, а також ефективному виконанні ним професійних обов'язків. Початок повномасштабної війни в Україні посилив значення дотримання демократичних принципів, адже саме вони формують довіру до держави з боку міжнародної спільноти. Для зміцнення авторитету адвокатури та підвищення рівня суспільної довіри до цього інституту виникає потреба у вдосконаленні законодавчого регулювання окремих аспектів адвокатської діяльності.

Під час здійснення професійної діяльності адвокат зобов'язаний неухильно дотримуватися вимог закону, Правил адвокатської етики та положень Присяги адвоката України. Одним із важливих елементів його роботи є обов'язок надавати клієнту звіт про виконання умов договору про надання правничої допомоги, а також своєчасно повідомляти про виникнення конфлікту інтересів [1]. Крім того, адвокат повинен постійно вдосконалювати свій професійний рівень, що є за-

порукою якісного надання правничої допомоги та підтримання високих етичних стандартів професії.

Також є обов'язки, що встановлюють прямі заборони, які захисник не має порушувати в процесі своєї діяльності. Адвокати не можуть використовувати свої права всупереч правам, свободам та законним інтересам клієнта та розголошувати відомості, що становлять адвокатську таємницю без згоди клієнта. Крім того, представнику заборонено займати у справі позицію всупереч волі та відмовлятися від надання правової допомоги, крім, випадків встановлених законом.

У процесі реалізації адвокатом своїх прав та виконання професійних обов'язків нерідко виникають проблеми, пов'язані із забезпеченням їх належного дотримання. У межах цієї публікації розглянуто приклади порушень зазначених положень, відображені у судовій практиці, наукових дослідженнях, а також у матеріалах Національної асоціації адвокатів України.

Одним із ключових професійних обов'язків адвоката є неухильне дотримання вимог закону та встановлених процедур, проте на практиці це відбувається не завжди. Зокрема, здійснення представництва без укладення договору про надання правничої допомоги може розцінюватися як діяння, що містить ознаки кримінального правопорушення, передбаченого статтею 400—1 Кримінального кодексу України. Крім того, у випадку ненадання адвокатом інформації про припинення дії договору суд має право постановити окрему ухвалу. Так, в ухвалі Одеського апеляційного суду від 22 червня 2021 року у справі № 523/2882/17 зазначено, що адвокат, достеменно знаючи про перебування клієнта за кордоном, двічі надсилав повідомлення про розірвання договору, проте не поінформував суд, у зв'язку з чим ухвала була направлена до Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Одеської області [2].

Адвокат зобов'язаний своєчасно повідомляти клієнта про виникнення конфлікту інтересів, що є цілком логічним і зрозумілим у контексті діяльності правників у великих містах. Водночас у невеликих населених пунктах, де соціальні зв'язки є тісними, уникнути таких конфліктів часто неможливо. У подібних випадках особа змушена звертатися по правову допомогу до адвоката з іншого міста, що не завжди є зручним або практичним. Як наслідок, адвокати, прагнучи дотримання вимог професійної етики, іноді змушені відмовляти потенційним клієнтам.

Крім того, адвокат має право ознайомлюватися з матеріалами справи, але це право іноді обмежується. Якщо інформація має обмежений доступ, потрібна ухвала суду за клопотанням. Проте бувають і незаконні обмеження доступу до публічної інформації з боку органів влади та інших суб'єктів. На цю проблему звертає увагу й Людмила

Слива у своїй дисертації, присвяченій консультативній діяльності адвоката в адміністративних справах. Дослідниця зазначає, що розпорядник публічної інформації не має права відмовляти у наданні відповіді на запит, посилаючись на те, що відповідні відомості вже оприлюднені, наприклад, на офіційному веб сайті. Верховний Суд підкреслює, що опублікування інформації та її надання за запитом — це два рівнозначні способи доступу, і жоден з них не замінює іншого. Тому відповідь на кшталт «знайдіть самі на сайті» визнається неправомірною відмовою у наданні інформації [3].

Водночас значна кількість порушень професійних прав адвокатів має місце з боку державних органів. Зокрема, представники правоохоронних органів часто помилково вважають, що мобільний телефон адвоката, яким здійснювався відеозапис обшуку, підлягає долученню до протоколу слідчої дії. З цього приводу Рада адвокатів України роз'яснила, що адвокат має право фіксувати перебіг процесуальних дій власними технічними засобами, а такий запис не є додатком до протоколу, і вилучення телефону без згоди адвоката є незаконним.

Окрему проблему становить вплив воєнного стану на здійснення адвокатської діяльності. Адвокати стикаються з випадками мобілізації під час виконання професійних обов'язків, оскільки чинне законодавство передбачає бронювання лише для суддів та прокурорів, що фактично створює нерівні умови правового захисту учасників процесу.

Також захисники майже не беруться за справи про воєнні та інші тяжкі злочини, їх веде система безоплатної правової допомоги. Такі захисники стикаються з ототожненням із клієнтами та суспільним осудом. Національна асоціація адвокатів України пропонує встановити кримінальну відповідальність за ототожнення та залучити державні інституції до захисту адвокатів.

Відповідно до частини другої статті 24 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» органи, посадові та службові особи, установи, організації, об'єднання, яким направлено адвокатський запит, зобов'язані не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання запиту надати адвокату відповідну інформацію [1]. Доволі часто захисники стикаються з тим, що органи, до яких було направлено запит, не направляють відповідь на звернення адвоката вчасно або взагалі їх ігнорують.

У проєкті Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» № 9055 було запропоновано низку заходів, спрямованих на вирішення актуальних проблем у діяльності адвокатури. Як уже зазначалося, адвокати нерідко стикаються з порушенням своїх професійних прав з боку державних органів. З метою усунення таких порушень законопроектом передбачалося розширення процесуальних

повноважень адвоката — зокрема, надання йому права оскаржувати дії органів досудового розслідування, ініціювати проведення окремих слідчих дій, а також звертатися до суду для здійснення контролю за їх законністю [4]. Крім того, документ передбачав посилення гарантій адвокатської діяльності, включаючи імунітет захисника та захист адвокатської таємниці, шляхом встановлення заборони на допит адвоката щодо обставин, що стосуються його клієнта, визнання недопустимими доказів, отриманих під час обшуку в адвокатському офісі, а також дозволу на проведення такого обшуку лише у випадку вручення адвокату повідомлення про підозру.

У межах законопроекту також передбачалося посилення гарантій для адвокатів, які здійснюють діяльність як незалежні професіонали у передбачених законом організаційних формах, з метою забезпечення належного захисту їхнього статусу та професійної діяльності [4]. Водночас адвокати, що працюють у штаті юридичних осіб і перебувають у трудових відносинах із роботодавцями, які не є адвокатами, могли б здійснювати представництво виключно інтересів свого роботодавця. Укладання договорів про надання правничої допомоги з іншими клієнтами можливе для них лише після припинення трудових відносин, оскільки така форма роботи не забезпечує необхідної професійної незалежності. У зв'язку з цим пропонувалося запровадити перехідний період для поступового врегулювання статусу так званих «штатних адвокатів».

Окремий блок реформ стосувався удосконалення системи адвокатського самоврядування. Законопроект передбачав розширення можливостей безпосередньої участі кожного адвоката у діяльності самоврядних органів: скасування квот і системи делегування, запровадження таємного голосування та обов'язкової публічної презентації програм кандидатів на виборні посади. Варто зауважити, що в умовах воєнного стану проведення виборів керівних органів адвокатського самоврядування наразі призупинено, що також впливає на реалізацію реформ у цій сфері.

Також законодавець мав на меті змінити розподіл коштів отриманих від сплати щорічних внесків та плати за складення іспиту між органами адвокатського самоврядування на 70 % на регіональні органи та 30 % на національні органи [4]. Фінансування адвокатури важливий фактор, що може вплинути на розвиток та авторитет.

Важливо зазначити, що планувалося здійснити розширення професійних прав адвокатів, відповідно до яких захисники отримували ідентифікований доступ до всіх державних реєстрів, у тому числі Єдиного реєстру досудового розслідування, Єдиного державного реєстру виконавчих проваджень та автоматизованої системи документобігу суду.

Ще однією довгоочікуваною ініціативою є Проект Закону про внесення змін Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за порушення гарантій адвокатської діяльності № 11279, згідно з яким КУпАП доповнено новим складом адміністративного правопорушення, яке кваліфікується за ст. 185—16 та включає до своїх характерних ознак ототожнення адвоката з клієнтом з боку журналістів, мас-медіа та інших [5]. Посадові особи адвокатського самоврядування отримують повноваження складати протоколи щодо правопорушників. Питання про відповідальність буде вирішувати суд.

Таким чином, можемо зробити висновок, що професійні права та обов'язки адвоката мають детальне законодавче врегулювання, однак їх реалізація супроводжується практичними труднощами. Необхідним є вдосконалення нормативної бази, забезпечення реального дотримання гарантій адвокатської діяльності, зміцнення інститутів самоврядування та належне фінансування адвокатури. Реалізація цих заходів сприятиме розвитку адвокатури, посиленню її незалежності та підвищенню довіри суспільства до правничої професії.

Список використаної літератури

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 лип. 2012 р. № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 13.09.2025).
2. Окрема ухвала у справі № 523/2882/17 (провадження № 22-ц/813/4556/21) Одеський апеляційний суд [2021] Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98060954> (дата звернення: 13.09.2025).
3. Слива Л. В. Консультативна робота адвоката у справах, що виникають з адміністративних правопорушень: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10. Київ, 2019. 210 с. URL: [https://scc.knu.ua/upload/iblock/cf7/dis_Slyva %20 L. V..pdf](https://scc.knu.ua/upload/iblock/cf7/dis_Slyva%20L.V..pdf) (дата звернення: 13.09.2025).
4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: проект Закону України № 9055 від 06.09.2018 URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=64557&pf35401=463009> (дата звернення: 29.09.2025).
5. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за порушення гарантій адвокатської діяльності: Проект Закону України № 11279 від 26.05.2024. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/44234> (дата звернення: 29.09.2025).

Науковий керівник: доцентка кафедри юстиції Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, докторка юридичних наук, доцентка *Крижівська Олена Олександрівна*